Bəyannamələr və maliyyə sanksiyaları

Bir çox inkişaf etmiş ölkələrdə vergi ödəyicilərinə hesabatları vaxtında təqdim etmədiklərinə görə sərt maliyyə sanksiyaları tətbiq edilir. Xüsusilə, Avropa ölkələrində bu sanksiyalar Azərbaycanla müqayisədə xeyli sərtdir. Məsələn, Almaniyada vergi hesabatlarını vaxtında təqdim etməyənlərə qarşı ödənilməli vergi məbləğinin 10%-i həcmində cərimələr hesablanır. Böyük Britaniyada isə hesabatları vaxtında ödəməyənlərin faiz göstəricilərinin ildən-ilə çoxalması onlara qarşı daha sərt tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə nəticələnmişdir. Bu ölkədə fiziki şəxslərin gəlir vergisi üzrə bəyannamələrin vaxtında təqdim edilməməsinə görə vergi məbləğinin 100% həcmində sanksiya tətbiq edilir. 6 aydan 1 ilədək gecikdirilməyə görə isə 100% həcmində növbəti dəfə peniya hesablanır. İrlandiyada hesabatlar 2 aya qədər gecikdirildikdə ödənilməli məbləğin 5%-i, gecikdirilmə 2 aydan çox olduqda isə məblәgin 10%-i həcmində əlavə vəsait hesablanır.

Vergi hesabatlarının vaxtında təqdim edilməsinə görə dünyada nümunəvi olan Skandinaviya ölkələrində də vəziyyət oxşardır. Məsələn, Norveçdə hesabatların gecikdirilməsinə görə müəssisənin xalis gəlirinin 0,1%-dən 2%-ni qədər həcmində maliyyə sanksiyaları tətbiq edilir. Finlandiyada isə konkret hədd olaraq 300 avro məbləğində cərimə kəsilir.

Avropa ölkələri ilə yanaşı, Şərq ölkələrinin də qanunvericilik aktlarında nəzərdə tutulan cərimələr ildən-ilə sərtləşdirilir. Yaponiyada vergi hesabatlarının könüllü verilməməsinə görə ödənişin 5%-indən 15%-dək cərimə tətbiq olunur. Cənubi Koreyada isə ödənilməli verginin 20%-i və ya ümumi gəlirin 0,07%-i (hansı daha böyük məbləğdə olarsa) həcmində cərimə hesablanır.

Azərbaycanda tətbiq olunan
maliyyə sanksiyaları

Azərbaycanın vergi sistemində aparılan islahatlar, vergi qanunvericiliyinə edilən əlavə və dəyişikliklər bu məsələnin tənzimlənməsində münbit şərait yaratmışdır. Vergi Məcəlləsində nəzərdə tutulan maliyyə sanksiyaları da sosial-iqtisadi siyasətin tələblərinə uyğunlaşdırılmışdır.

Vergi Məcəlləsində bəyannamənin vergi orqanına vaxtında təqdim edilməməsinə görə tətbiq edilən maliyyə sanksiyalarına diqqət yetirək. Məcəllənin 57.1-ci maddəsinə əsasən, vergi hesabatını və ya 16.2 maddədə nəzərdə tutulan arayışı (vergi ödəyicisinin hesabat dövründə sahibkarlıq fəaliyyəti və ya digər vergi tutulan əməliyyatı olmadığı halda vergi orqanına vergi hesabatının əvəzinə, hesabatın təqdim edilməsi üçün müəyyən edilmiş müddətdən gec olmayaraq arayış təqdim edilir) əsas olmadan müəyyən edilən müddətdə təqdim etməyən vergi ödəyicisinə vergi orqanının rəhbərinin (onun müavininin) qərarına əsasən, 40 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.

Digər tərəfdən, vergi ödəyicisi vergilər, faizlər və maliyyə sanksiyaları üzrə borclarını Vergi Məcəlləsinin 65.1-ci maddəsində qeyd olunan bildirişdə göstərilən 5 gün ərzində ödəmədikdə, vergi orqanı vergi ödəyicisindən Vergilər Nazirliyi tərəfindən müəyyən edilmiş formada aktivləri barədə məlumatın 10 gün ərzində vergi orqanına təqdim etməsini tələb edə bilər. Məlumatın vaxtında verilməməsinə görə vergi ödəyicisinə vergi orqanı rəhbərinin (onun müavininin) qərarına əsasən, 100 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.

Ölkəmizdə bəyannamələri vaxtında təqdim edən vergi ödəyicilərinin sayı sürətlə artır

Azərbaycanda həyata keçirilən vergi siyasətinin başlıca istiqamətlərindən biri vergilərin məcburi yığılmasından könüllü ödənilməsinə keçidin təmin edilməsidir. Vergi ödəyicilərinin vergi qanunvericiliyinə könüllü əməletməsinin əsas şərti isə bəyannamələrini və hesabatlarını vergi orqanlarına vaxtında təqdim etmələridir. Bunun təmin edilməsi üçün Vergilər Nazirliyi tərəfindən davamlı olaraq məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilir, vergi ödəyicilərinə hər cür metodiki kömək göstərilir. Məhz aparılan ardıcıl tədbirlərin nəticəsidir ki, 2011-ci ilin son hesabat dövrünün yekunları üzrə yanvar ayında təqdim edilməli olan bəyannamələrin 95%-dən çoxu könüllü olaraq vaxtında təqdim edilmişdir. Vaxtında verilmiş bəyannamələrin 90%-dən çoxu isə elektron qaydada göndərilmişdir.

Rəşad SADIQOV